

Naturnationalpark Kompedal

Baggrundsnotat

Maj 2022

Baggrundsnotat for Naturnationalpark Kompedal

I december 2020 indgik regeringen, Radikale Venstre, Socialistisk Folkeparti, Enhedslisten og Alternativet aftale om Natur- og biodiversitetspakken med etablering af yderligere 13 nye naturnationalparker ud over de allerede igangsatte naturnationalparker i Fussingø og Gribskov. I april 2021 blev Trantum, Stråsø og Almindingen udpeget til naturnationalparker af regeringen og aftalepartierne. I marts 2022 blev placeringen af de sidste 10 parker besluttet - herunder Naturnationalpark Kompedal. Ifølge aftalen om naturnationalparker er det besluttet, at Naturnationalpark Kompedal etableres med et lavt trådhegn.

Der er nedsat to nationale arbejdsgrupper (en arbejdsgruppe for interessenter og en videnskabelig arbejdsgruppe) og to lokale projektgrupper.

Dette baggrundsnotat er udarbejdet til brug for den videnskabelige arbejdsgruppe, arbejdsgruppen for interessenter og den lokale projektgruppe i forbindelse med etablering af Naturnationalpark Kompedal. Formålet med dette baggrundsnotat er at give medlemmerne i de respektive arbejdsgrupper en introduktion til områdets nuværende status.

I tilknytning til dette baggrundsnotat er der udarbejdet en kortfunktion, hvor det er muligt med en større detaljeringsgrad at undersøge forekomsten af beskyttede naturtyper, Natura 2000 habitatnatur, fredede områder, fortidsminder, træartsfordeling, fordeling mellem skov og lysåben natur mv. Man tilgår denne kortfunktion via dette link:

<https://gis.nst.dk/portal/apps/webappviewer/index.html?id=0df64bf0be6a4db7a8abb6692ae82d38¢er=518765.0,6232685.5,25832&level=7>

I venstre hjørne finder man dette bogmærke , hvor man kan skifte mellem de forskellige naturnationalparker. Ved siden af finder man denne lagliste , hvor man kan klikke en række af de forskellige temaer, som er beskrevet nærmere i baggrundsnotatet, til og fra.

Indholdsfortegnelse

1.	Områdebeskrivelse og historie	4
1.1	Naturnationalparkens område og historie	4
2.	Landskab, jordbund og hydrologiske forhold	7
2.1	Landskabsdannelse og jordbund	7
2.2	Arealernes hydrologi	8
2.3	Sammenhæng i landskabet	10
3.	Natur	11
3.1	Skoven	11
3.2	Beskyttet og registreret natur	13
3.2.1	Natura 2000-udpegninger	13
3.2.2	§25 – naturmæssigt særlig værdifuld skov	15
3.2.3	§3-områder	15
3.3	Øvrige lysåbne arealer	17
3.4	Sammenhæng mellem naturelementerne	17
3.5	Truede og sjældne arter	18
4.	Kulturmiljø	20
5.	Friluftsliv	21
6.	Øvrige plan- og beskyttelsesmæssige forhold	23
6.1	Regionale udviklingsplaner og kommuneplaner	23
6.2	Fredninger og vildtreservater	24
6.3	Drikkevandsinteresser	24
6.4	Råstofplaner	24
6.5	Naturskogsstrategien	24
6.6	Andre udpegninger eller planer	24
6.7	Anvendelse til forskning og uddannelse	24
6.8	Bilag 1 Artstabeller, jf. beskrivelse i afsnit 3.5	25

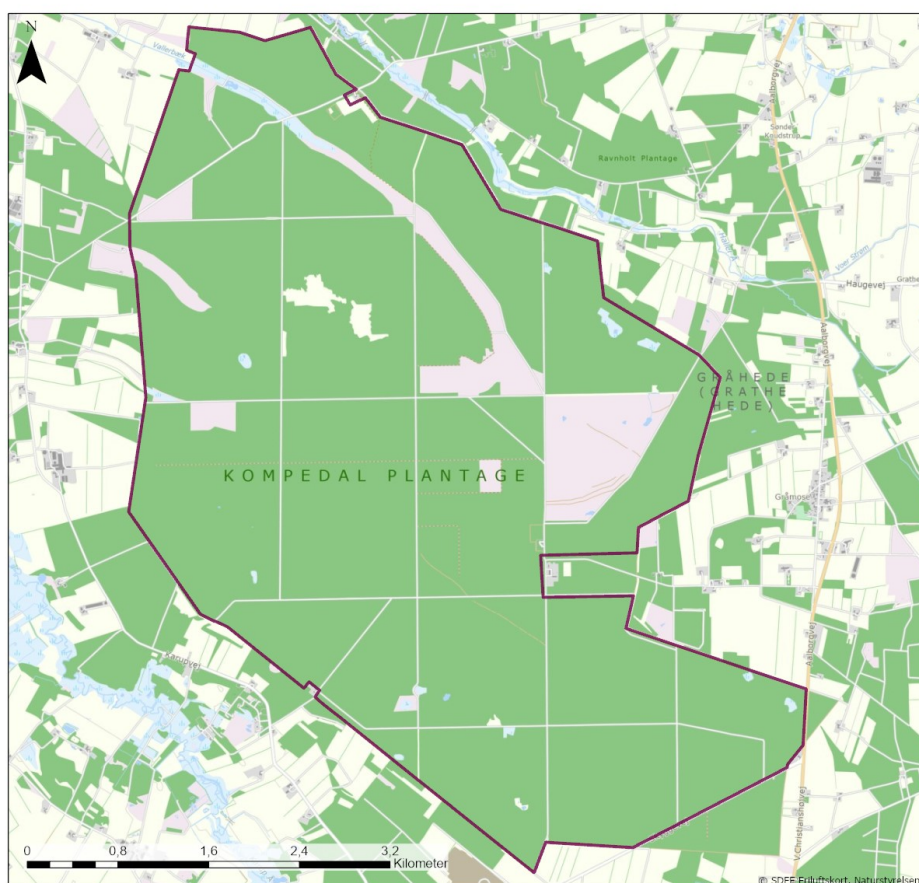
1. Områdebeskrivelse og historie

1.1 Naturnationalparkens område og historie

Naturnationalpark Kompedal omfatter et område på ca. 2.500 ha. Den ligger i Midtjylland, stik vest for Hovedvej A13, ca. 25 km syd for Viborg og udgør størstedelen af Kompedal Plantage. Kompedal Plantage indgår i et større sammenhængende N-S gående skov- og naturområde bestående af private og statslige arealer, der strækker sig fra Bølling Sø i sydøst til Havredal Plantage i nord (kort 1).

Naturnationalparken er primært afgrænset af det oprindelige skovdige fra 1700-tallet. Mod syd og øst udgør henholdsvis Skyggevej og Hovedvej A13 den yderste afgrænsning. Den offentlige vej Urhanevej skærer gennem området i nord.

Naturstyrelsens to boliger Sangildhus og Grathehus ligger udenfor Naturnationalparken. Det samme gælder for de anlæg, der udgør Kompedallejren. Kompedallejren blev anlagt i 1932 som militærnægterlejr.

Kompedal

Signatur:

□ Naturnationalpark

Kort 1. Naturnationalpark Kompedal

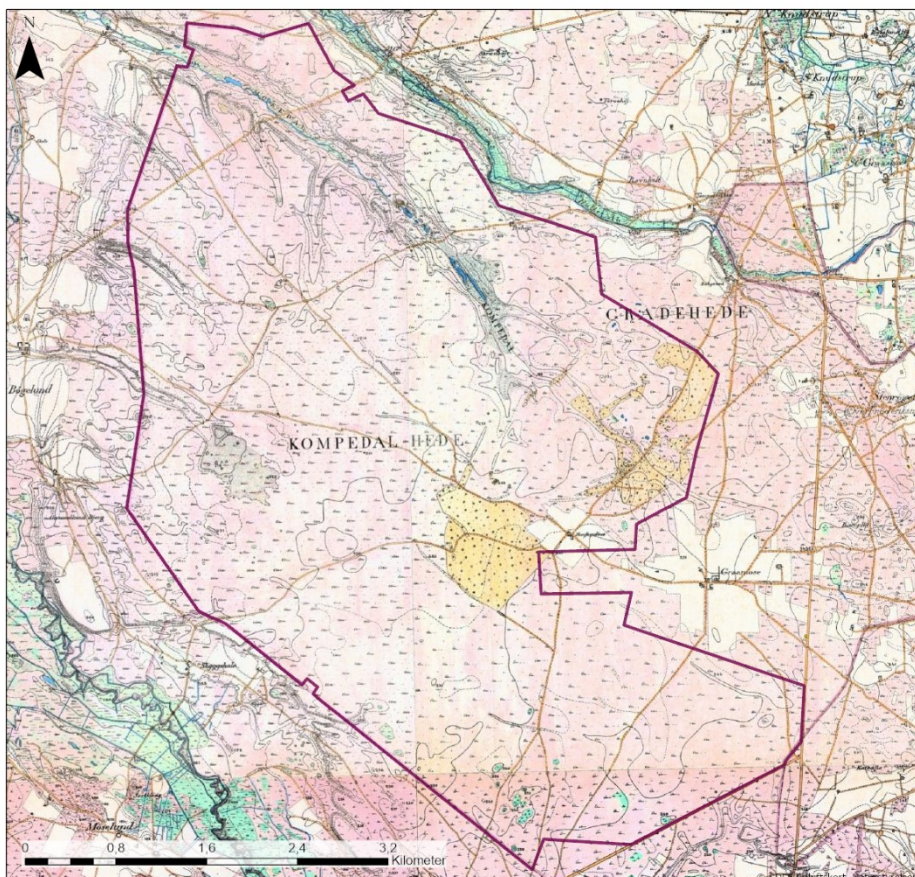
Kompedal Plantage er beliggende på Alheden. Alhede nævnes tilbage i 1486 som Alhieede, navnet betyder "den vigtigste, største hede".

Hederne breder sig ud over de magre sandjorde i Jylland i middelalderen. Man regner med, at hederne midt i 1700-årene dækkede ca. en tredjedel af Jylland. Med menneskets udnyttelse og særligt overudnyttelse af hedelyngen og hedebrande følger sandflugt, som i århundreder påvirker de magre hedeegne og sætter rammen for den landbrugsmæssige udnyttelse.

I begyndelsen af 1700-tallet opfordrer Frederik 4. til opdyrkning af de store, magre heder, men først fra 1754 tager hedeopdyrkningen sin spæde begyndelse på Alheden. I 1758 har Frederik 5. held til at lokke omkring 1000 bønder fra Midtyskland hertil. En del af dem vendte skuffede tilbage, men adskillige blev tilbage og bosatte sig som "kartoffeltyskere" i en række kolonier. Der blev også forsøgt anbragt en koloni i østsiden af Græthe Hede. Den blev opgivet efter en voldsom hedebrand.

Selve etableringen af Kompedal Plantage påbegyndtes sidst i 1700-tallet, efter at man på få år havde standset en omfattende sandflugt, blandt andet ved hjælp af udplantede vipper (hjelme). Kompedal Plantage er således et af Danmarks ældste plantageanlæg.

Midt i 1800-tallet var der dog kun tilplantet ca. 100 ha med træer. Granen havde stort set kun slået an i et område umiddelbart vest for den nuværende Kompedallejr, hvor jordbunden var lidt bedre end de andre områder, hvor man havde forsøgt at så gran. Kortet nedenfor, kort 2. Høje Målebordsblade er et historisk kort fra perioden 1870-1899, der bl.a. viser topografien i området. Bemærk den meget store hedeandel.

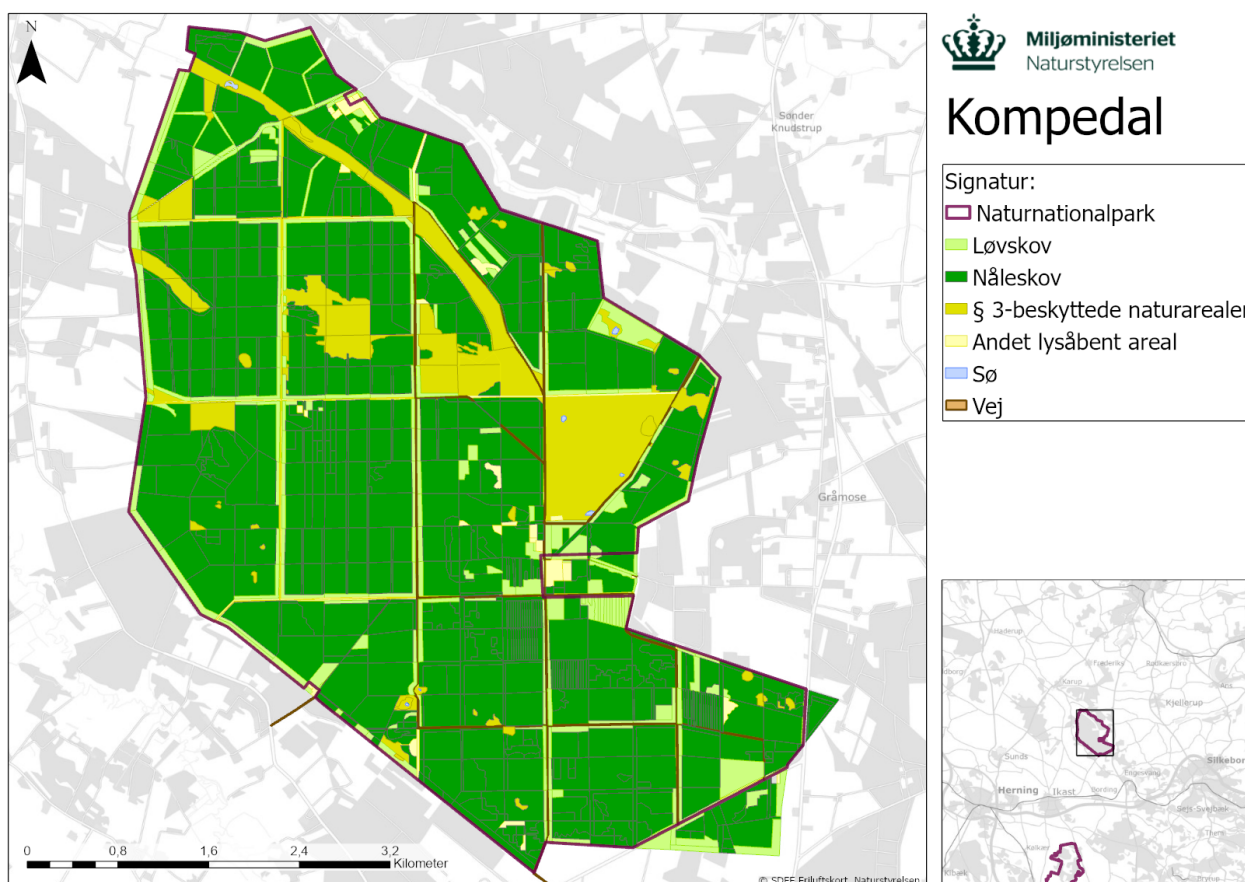

Kort 2. Høje målebordsblade (1842-1899)

Da man i sidste halvdel af 1800-tallet fik styr på jordbearbejdning og plantning af træer samt brug af bjergfyr som hjælpetræart, gik det bedre. Dog blev beplantningerne hærget af større brande både omkring 1850 og 1870. I 1947 var en storbrand årsag til at 1.200 ha måtte gentilplantes, dette skete i de efterfølgende år med tilplantning af 200 ha årligt. En regulær dybdepløjning muliggjorde et mere blandet træartsvalg.

Selve skovdiget, der forløber uden om hele plantagen, er oprindeligt. Det blev bygget for at beskytte de unge plantede skove mod hedeboendernes græssende dyr i slutningen af 1700-tallet, og der er ikke tilkøbt jord siden.

På nedenstående kort 3 ses fordeling på arealer med henholdsvis skov og lysåbne naturtyper inden for Naturnationalparken, som det ser ud i dag. Plantagen er generelt domineret af store nåletræsflader, løvtræbælter og større hedepartier. Der findes en nærmere beskrivelse i afsnit 3. 1 og 3.2.

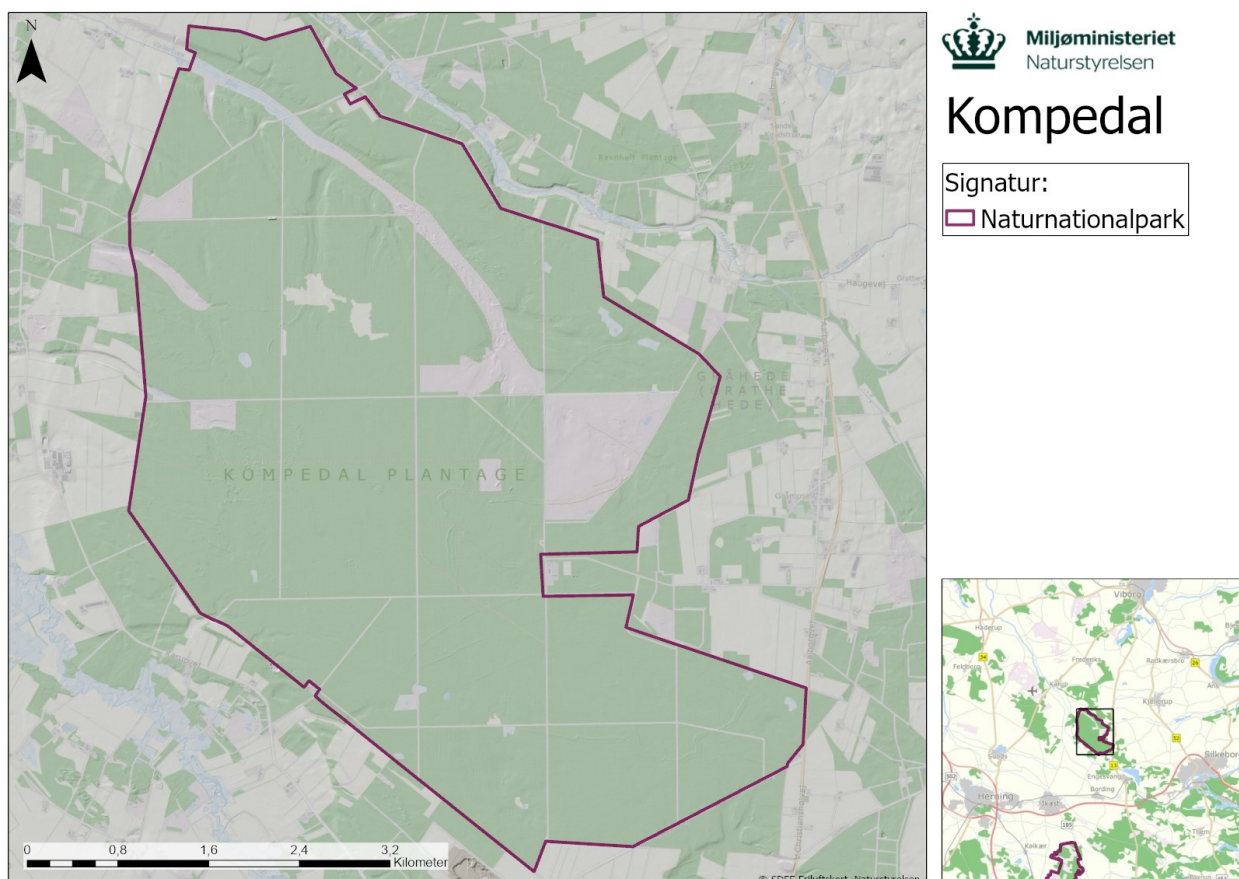
Kort 3. Nuværende arealanvendelse: løvskov, nåleskov, lysåbne arealer mv.

2. Landskab, jordbund og hydrologiske forhold

2.1 Landskabsdannelse og jordbund

Kompedal Plantage ligger på Alheden, der udgør den østlige del af Karup Hedeslette mellem højderyggen langs israndens hovedopholdslinje og Karup Ådal. Højderyggen danner vandskellet i Jylland. Rejsende i nordlig og sydlig retning har i historisk tid haft de bedste muligheder for at rejse uden at skulle krydse større vandløb her på vandskellet, hvilket den historiske vejroute Hærvejen er et vidnesbyrd om. I dag følger Hovedvej A13 stort set vandskellet.

På den 8 kilometer lange strækning fra det sydøstlige til nordvestlige hjørne af Kompedal Plantage har hedesletten et nærmest uanseeligt fald fra 77 moh. til 61 moh. Kompedalen, Urhanedal og Marskendal skærer sig imidlertid ned i den flade hedeslette og danner tre smeltevandsdale, der alle går i sydøstlig-nordvestlig retning. Dalstrøgene giver lokalt nogle markante terrænforskelle. Bunden af Kompedalen ligger f.eks. op til 14 meter under den omkringlæggende hedeslette. Vallerbæk, der har sit udspring i den vestlige del af Kompedalen, forlader således Kompedal Plantage i kote 47,5 moh.

Kort 4. Højdemodel.

Plantagen ligger helt ind til isranden, og her var det først og fremmest de groveste materialer som sten, grus og sand, der er blevet aflejret. Størstedelen af Kompedal Plantage er præget af smeltevandssand med områder af smeltevandsgrus, der især findes i de centrale dele, men også med lidt mindre udstrækning i den nordlige og den sydlige del. Variation i smeltevandsaflejringerne grovhed afspejler dels nærheden til datidens smeltevandsskudninger, som har løbet i det, der i dag er Karup Ådal og dens sidedale ved Haller Å nord for Kompedal Plantage og Mosedal/Kompedalen, Urhanedal og Marskendal i selve Kompedal Plantage. En anden anledning til, at det grusede materiale enten ligger helt i overfladen eller andre steder er dækket af sand, skyldes sandfygning, hvor sandet enten er fjernet eller tilført et areal af vindens bevægelser. "Afføgne arealer" er betegnelsen for områder hvor sandet er blæst bort. Her udgør det grusede materiale det øverste jordlag. "Påføgne arealer" betegner områder hvor bortblæst sand er aflejret og udgør det øverste jordlag.

Sandflugt og klitdannelse udgør en væsentlig del af landskabsdannelsen i Naturnationalpark Kompedal. Hedebynderne skrællede blandt andet lyngtørv af for at bruge det som brændsel, gødning, foder mv. – sandet blev blotlagt og sandflugten satte ind med dannelse af såkaldte indsander med fygesand og klitdannelser. Det samme gjorde sig gældende efter hedebrande om sommeren. I forlængelse af Marskendal, er der mindre områder med flyvesand, der fremtræder som parabelklitter. Det er halvmåneformede klitter, hvor vinden har blæst fra den åbne side af U-formen. I den østligste del af Grathe Hede er der større sammenhængende områder med flyvesand. Her er det særligt diger, der vidner om sandflugtsbekæmpelse op gennem 17- og 1800-tallet, som kan aflæses tydeligt i terrænet. For 150 år siden var der nemlig stort set ingen højere vegetation, der kunne bremse vinden.

Selve Kompedalen er præget af små, afrundede sandklitter eller tuer. I folkemunde er de blevet kaldt komper, eller "kumpe", der er jysk for melbolle. Komperne er muligvis opstået ved at sandet er blæst væk rundt om nogle mere faste knolde, der har været beskyttet af vegetation – deraf den mere runde tue form sammenlignet med klitter, der er dannet af påføget sand. Stednavnet for denne dal kendes tilbage fra ca. 1775 som Kompe Dal. Hele plantagen opkaldt efter denne dal, fordi de små klitbakker, der ligger spredt i dalen, minder om melklumper.

Det grove udgangsmateriale giver meget nærringsfattige jordbundsforhold, der udvikler sig til såkaldt podsoljord, hvor næringsstoffer fra lyngtørv bliver udvasket. Jern og aluminiumforbindelser udfældes dybere nede, hvor det danner et hårdt, cementeret jordlag kaldet al. Al-laget kan virke vandstandsende og planterødder har svært ved at bryde gennem det. I forbindelse med plantageanlægget og senere tilplantninger har man ofte "punkteret" al-laget på større flader lokalt bl.a. ved dybdepløjning. Dette skete i udbredt grad, da man foretog jordbearbejdning med dybdepløj efter branden i 1947.

Nye moseområder og vandhuller er begyndt at dukke op i området af sig selv. Det vidner om, at al-laget gendannes over tid. Det sker særligt i de lyngklædte dele af Kompedal Plantage men også på arealer, der er bevokset med morderdende træarter såsom, eg, bøg og gran, gendannes allaget og der opstår moser og mindre vandhuller mellem træerne.

2.2 Arealernes hydrologi

Området i Naturnational Kompedal afvander mod vest via Karup Å-systemet til Skive Fjord. Generelt afspejler områdets hydrologi landskabsdannelsen og det geologiske udgangspunkt, som beskrevet i forrige afsnit 2.1. Udgangspunktet er sandet og gruset hedeslette med både afføgne og påføgne arealer, hvor der i forskellig grad er dannet al-lag. I de områder, hvor al-laget virker som et vandstandsende lag i jordbunden,

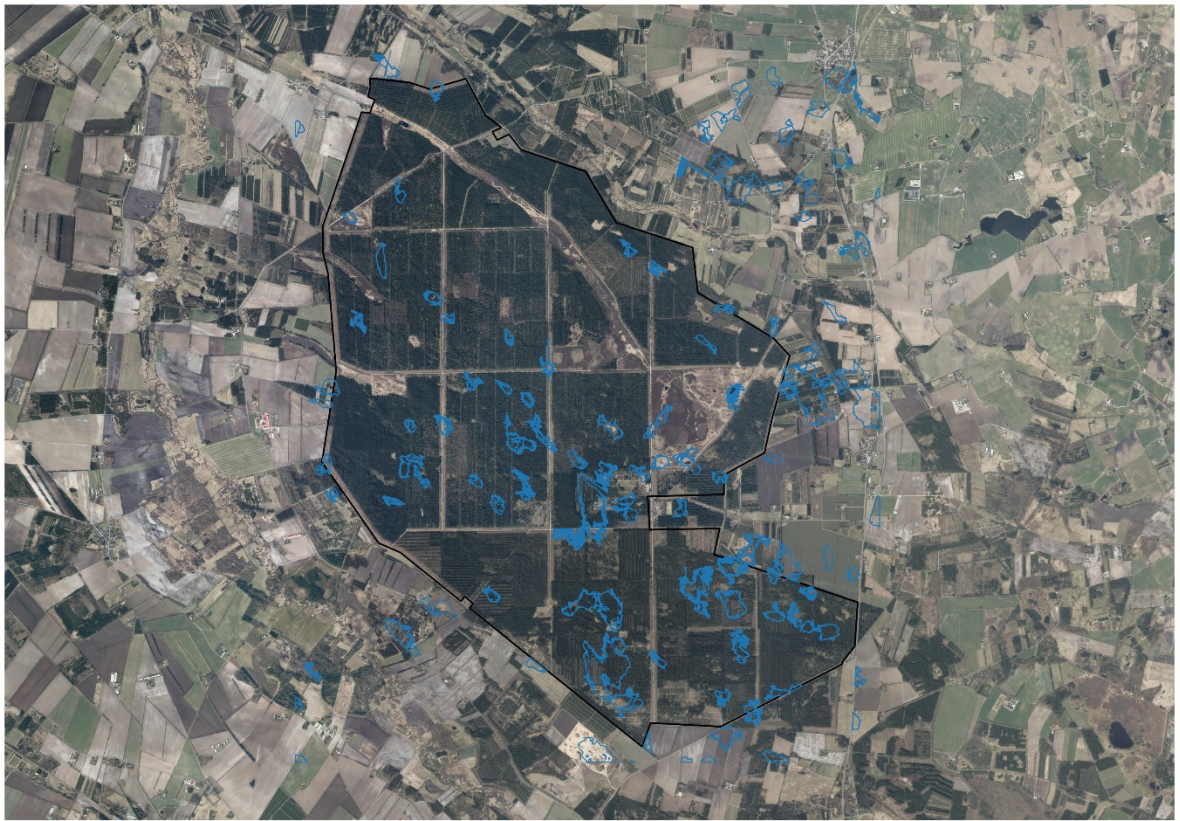
vil der lokalt dannes temporære eller permanent våde arealer. Omvendt vil vandet pga. den sandede jordbund ofte hurtigt sive væk i områder uden eller med kun delvist dannet al-lag.

I Kompedalen og på Grathe Hede, men også flere andre steder i plantagen, er der områder med hedemoser (ca. 34 ha) med flere temporære og permanente vandhuller. Nogle af moseområderne kan anses som oprindelige eller i hvert fald gamle, mens nogle er nyere opståede moser. De gamle moser er spredt liggende, mindre arealer med stor naturværdi og flere steder med åbent vandspejl. De nye moser er lavninger inde i bevoksningerne eller på de åbne hede flader, hvor der spontant er opstået våde arealer eller direkte åbent vandspejl, formodentlig som følge af genetablering af al-laget. Naturstyrelsen har i 2012/13 gennemført et projekt, hvor flere af disse områder er blevet ryddet for træer, for at understøtte udviklingen mod lysåben våd natur.

I den nordlige del af plantagen i Mosedal løber vandløbet Vallerbæk, et sidetilløb til Karup Å. Den del af vandløbet, der løber i Naturnationalpark Kompedal, er et mindre vandløb, der periodevis har lav vandføring. Vandløbet har en fin vandløbsfauna efter de naturgivne forhold. Givet vandløbets naturgivne forhold og status vurderes en målrettet indsats på vandløbet på statens areal ikke nødvendig.

Der er i hele området registreret en række paddearter samt en række sjældne og karakteristiske plantearter for naturtypen våd hede. En eventuel hydrologiindsats bør derfor fokusere på at understøtte udvikling af naturtypen våd hede samt de temporære og permanente vandhuller, der kan udgøre levesteder for padder. Det bør derfor undersøges, om det kan give en naturmæssig gevinst at sløjfe/hæve de gamle vejunderløb og rester af grøfter især i Mosedal/Kompedal. I resten af plantagen er grøftning ikke udbredt.

Figur 1 nedenfor viser lavninger i landskabet, som en indikator for, hvor der allerede er eller muligvis vil kunne opstå nye våde områder i takt med gendannelsen af al-lag. Det skal undersøges, hvorvidt denne udvikling skal understøttes af strategiske rydninger af bevoksninger for at understøtte dannelsen og sammenbinding af nye lysåbne våde naturtyper.

Figur 1. På flyfotoet vises med blå strek lavninger i området, der allerede er eller potentielt kan udvikles til våde naturtyper.

2.3 Sammenhæng i landskabet

Med sin placering ved isens hovedopholdslinje ligger Naturnationalpark Kompedal også på grænsen mellem to geologiske regioner, med forskellige vækstbetingelser for naturlige skovsamfund. Ege-blandskov har domineret på de næringsfattige jordbundsforhold på den vestjyske hedeslette, hvorimod bøgen er meget konkurrencestærk på de generelt mere lerede, kalkholdige og dermed næringsrige morænejorde i Østjylland.

Etableringen af Kompedal Plantage, Ulvedal Plantage, Stendal Plantage, Havredal Plantage mv. og anlæg af kilometervis af markhegn op gennem den sidste halvdel af 1800-tallet bevirkede, at særligt den sydlige del af Alheden blev "lådden", som E. M. Dalgas har udtrykt det. Det var nu plantagernes og heggenes træer snarere end lyngen, der blev definerende for landskabskarakteren. Denne landskabskarakter, blev yderligere forstærket i 1960'erne, hvor de rekreative værdier knyttet til mulighederne for at drive både jagt og fiskeri gjorde, at ejendomme i den 1-2 km brede bræmme mellem Kompedal Plantage og Karup Å blev opkøbt til rekreativt brug. Fra 1959 til 1965 blev mere end halvdelen af landbrugsarealet mellem Kompedal Plantage og Karup Å således plantet til med skov. På tilsvarende vis udfylder private skovlodder størstedelen af den 100-400 meter smalle bræmme mellem Kompedal Plantage og Haller Å. I forhold til andre hedeplantager er afgrænsningen af selve Naturnationalpark Kompedal derfor svær at genkende i landskabet, pga. de 'flossede' kanter, hvor små marker, læhegn og private plantager veksler med hinanden.

I dag er mere end 80 % af hedesletten mellem Karup Å, Haller Å og Hovedvej A13 dækket af skov, og området udgør et sammenhængende skovlandskab, der strækker sig over 20 km fra Stenholt Skov ved Bølling Sø helt op til Havredal Plantage i nord.

Bortset fra to skovløberboliger, ejet af Naturstyrelsen, og Kompedallejren er området helt og aldeles uden bygninger og tekniske anlæg. Ud over Hovedvej A13, er der desuden langt til støjende aktiviteter, og området er udpeget som stilleområde i Silkeborg Kommunes Kommuneplan. Her er Grathe Hede og Kompedalen med sine forgreninger desuden udpeget som særligt værdifuldt landskab (bevaringsværdigt landskab), fordi man her kan fornemme, hvordan landskabet er skabt.

3. Natur

3.1 Skoven

Skoven er som nævnt i afsnit 1.1 anlagt fra slutningen af 1700-tallet for at dæmpe sandflugten.

Området er anlagt efter en meget stram geografisk og landskabelig struktur. Grusvejene er systematisk anlagt, vinkelret på hinanden. Skovvejene opdeler plantagen i blokke på hver ca. 200 hektar, hvor systematikken kun brydes af Grathe Hede og åbningerne omkring de sydøstlig-nordvestlig dalstrøg.

Der er etableret løvtræbælter omkring de rektangulære blokke, og hver blok indeholder et antal nogenlunde lige store afdelinger. Løvtræbælterne er plantet med en kombination af rækker af de hjemmehørende arter stilk-eg og bøg, men med høj andel af glansbladet hæg, bærmispel, rød-eg og lærk. Afdelingerne i skoven er også opbygget efter et nøje skematiske træartvalg. I den sydlige del af plantagen findes endnu et netværk af mere end 100 årige ædelgraner – de var oprindeligt tænkt som et stabiliserende element i skoven, på et tidspunkt, hvor man endnu ikke kunne få løvtræer til at etablere sig.

Udviklingsmæssigt er Kompedal Plantage stadig en ung plantage. Mange af bevoksningerne er monotone med træer af samme alder og fravær af strukturer. Rødgran er den dominerende træart. I de ældste dele af skoven vokser den uden indblanding, mens den i bevoksningerne, der blev genplantet efter den store brand i 1947 er blandet med douglas, grandis, skovfyr og lærk efter et fast mønster.

Strukturelt bærer plantagen præg af konsekvenserne af brand og stormfald. Ved en stor brand i 1947 brændte den nordlige halvdel af plantagen, i alt ca. 1.500 ha, hvoraf dele blev gentilplantet i perioden 1950-70. Stormene tilbage i 1980'erne og stormen i 2005 påvirkede meget store områder i plantagen, hvor træerne blev revet op ved roden eller knækkede

Samfundets behov var tidligere en rentabel træproduktion, hvilket har været bærende for driften frem til 1990-erne. Her besluttede regeringen, at statsskovene skulle omlægges til naturnær skovdrift med øget fokus på bæredygtighed – en af de væsentligste ændringer af driften i statsskovene i 200 år. De seneste 15 år har skoven været drevet naturnært, hvilket bl.a. betyder at der opbygges et stabilt skovklima med vedvarende skovdække og naturlig foryngelse, fokuseres på hjemmehørende træarter, efterlades dødt ved, ligesom jordbearbejdning og sprøjtning ophørte.

Der har været særlig fokus på at pleje ældre nåletræsbevoksninger for at gavne arter tilknyttet disse skovtyper, for eksempel hulrugende fugle, og samtidig har der været arbejdet med at udvikle områderne med lysåbne skovtyper som levested for natravn. Dertil har der været fokus på at udvikle de våde naturelementer i den plantede skov. Man har arbejdet for at forbedre hydrologien i plantagen ved at understøtte udvikling af tilsyneladende spontant opståede våde områder i plantede bevoksninger. De fugtige arealer er blevet ryddet og konverteret til lysåbne vådområder.

Efter stormfaldet i 2005 er der primært plantet løvtræ, og løvtræprocenten i plantagen nåede i 2015 op på næsten 11%. Der er således et grundlag for frøpuljer og dermed selvforyngelse af både eg og bøg i plantageområdet.

Tabel 1: Arealmæssige fordeling af træarter og lysåbne arealer.

Areal i hektar	Bøg	Eg	Andet løvtræ	Rødgran	Sitkagran	Ædelgran	Skovfyr	Andet nåletræ	§3 natur	Andre lysåbne arealer	Total
Naturnationalpark Kompedal	67	166	29	1.517	33	36	166	222	278	75	2.588

I tabel 1 ses fordelingen af træarter på de skovbevoksede arealer og omfanget af lysåbne arealer inden for naturnationalpark afgrænsningen. De skovdækkede arealer udgør i alt ca. 2.236 ha med en stor overvægt af nåletræ.

Eg udgør med 166 ha størstedelen af løvtræ i Kompedal, hvor den er plantet som bryntræ langs mange af området skovveje. Bøg er ligeledes plantet som bryn enkelte steder og ellers i mindre partier spredt imellem nålebevoksningerne.

Andet løvtræ udgøres af mindre arealer med løn (2,9 ha), poppel (2,5 ha), birk (1,8 ha) og minimalt areal med rødell (0,2 ha) samt 13,3 ha røddeg, hvoraf den sidste er en oversøiske træart og dermed uønsket i naturnationalparken på sigt. Denne træart er dog plantet sammen med almindelig eg langs mange af skovvejene, og forekommer derfor i stor udstrækning i meget af plantageområdet.

Krondyrbestanden er relativt høj. Krondyrene bidrager til at holde hederne åbne og skabe dynamik ved at træde vegetationen i stykker og blotlægge sand. Krondyrene har visse steder stor påvirkning på skovbevoksningerne, da de skræller og fejer bark af træerne. Det er desuden nødvendigt at hegne områder med ny plantede løvtræer for at undgå at hjortevildt æder knopper og blade i forhold til de forstlige formål i dag. Hegnene fjernes, når træerne er over bidhøjde, det er typisk 10-15 år efter plantning.

Der er ikke udlagt urørt skov i Kompedal Plantage.

Skovens nuværende sammensætning, struktur og omstillingsparathed er i særlig grad et produkt af de mange elementer, som er beskrevet i de forrige afsnit. Dertil kommer det midtjyske klima, hvor særligt forekomsten af sen forårsnattefrost er en udfordring. Hvis temperaturen om natten kommer under frysepunktet efter træerne er sprunget ud kan det ødelægge de nye skud, det hæmmer væksten og unge planter visner og går ud.

Meget robuste arter som rødgran kan vokse op på åbne flader, men stort set alle andre arter – inklusiv de hjemmehørende – kan kun vokse op under de gamle graner og bag hegn. De gamle graner fjernes gradvist så der kommer lys til skovbunden i takt med at løvtræet vokser til.

Den eksisterende skovstruktur og vækstgrundlaget sætter således rammen for de handlemuligheder der er fremadrettet, hvor fastholdelse af skovklima under granerne er væsentligt for at kunne indplante løvtræ.

Det eksisterende skovsystem er imidlertid sårbart over for store pludselige ændringer. Hugsten skal derfor ske gradvist for at undgå stormfald, med efterfølgende tab af skovklima.

De lysåbne arealer udgør ca. 353 ha, som vil blive behandlet i afsnit 3.2 og 3.3.

3.2 Beskyttet og registreret natur

I Naturnationalpark Kompedal kan hederne deles op i de oprindelige heder og heder opstået efter branden i 1970'erne. De oprindelige heder er de mest artsrige og indeholder både tørre og våde partier. De er forvaltet ved løbende nedskæring af opvækst og stedvis afbrænding, så heden som naturtype bevares. På Grathe Hede blev der i efteråret 2013 gennemført en tilpropning af drængrøfter på udvalgte steder for at genskabe mere naturlig hydrologi på heden. I foråret 2014 var effekten tydelig i form af store våde partier.

Sammenlignet med de oprindelige heder er hederne efter branden tørre, flade, mere artsfattige og med spredt bevoksning af nåletræ. Denne tilstand er blevet opretholdt, ved rydning af træopvækst, som lokalitet for natravn og brunstplads for krondyr.

Moserne kan ligeledes inddeles i oprindelige -og nye moser. De oprindelige moser er spredt liggende, mindre arealer, og flere steder med åbent vandspejl. Moserne er bevaret åbne med nedskæring af opvækst. Hvor moserne har været meget små, er der flere steder suppleret med rydning af en lille rand omkring mosen. De nye moser er lave partier i bevoksninger med spontant opstået forsumpning eller direkte åbent vandspejl som følge af genetablering af al-laget. I 2012 og 2013 blev der gennemført et projekt, hvor flere af disse områder blev ryddet for at skabe mere lysåbenvåd natur.

3.2.1 Natura 2000-udpegninger

Ud af projektområdets ca. 2.500 ha er 511 ha en del af Natura 2000-område nr. 228 Stenholt Skov og Stenholt Mose, som er udpeget som Habitatområde.

Natura 2000-områder er udpeget for at beskytte bestemte arter og/eller naturtyper, der er sjældne, truede eller karakteristiske for EU-landene. Disse udgør områdets udpegningsgrundlag. Udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området Stenholt Skov og Stenholt Mose ses nedenfor. Tabellen indeholder naturtyper og arter, der udgør det gældende udpegningsgrundlag for Natura 2000-området. Tal i parentes henviser til de talkoder, som benyttes for naturtyper og arter fra habitatdirektivets bilag 1 og 2. * Angiver at der er tale om en prioriteret naturtype:

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 228

Naturtyper:	Revling-indlandsklit (2320)	Lobeliesø (3110)
	Brunvandet sø (3160)	Våd hede (4010)
	Tør hede (4030)	Surt overdrev* (6230)
	Tidvis våd eng (6410)	Højmose* (7110)
	Nedbrudt højmose (7120)	Hængesæk (7140)
	Kildevæld* (7220)	Stilkeke-krat (9190)
	Skovbevokset tørvemose* (91D0)	

Arealerne udgøres af de større hedepartier på Grathe Hede og i Kompedalen, samt en del af de nærliggende skovpartier. Der er dog ikke kortlagt nogle skovhabitatnaturtyper inden for projektområdet. Det vil sige at ud af de 511 ha habitatområde i Kompedal, er de 276 ha kortlagt som habitatnatur, mens resten af arealet (endnu) ikke har de karakteristiske arter eller strukturer, til at kunne defineres som en habitatnaturtype. Der er kortlagt 276,43 ha lysåbne habitatnaturtyper i projektområdet for Naturnationalpark Kompedal, fordelt på habitatnaturtyperne revling-indlandsklit (2320), fugtig hede (4010), tør hede (4030), tidvis våd eng (6410) og tørvelavning (7150) jf. Natura 2000 - Basisanalyse 2022-27 og kort 8.

Langt størstedelen er kortlagt som tør hede med godt 155 ha med store dele i den vestlige og centrale del af Grathe Hede samt hedeområder opstået centralt i plantagen efter skovbranden i 1970'erne. Ca. 30 % af arealerne med tør hede er vurderet til at være i god tilstand; de resterende er i moderat tilstand. Arealerne i moderat tilstand vurderes både at mangle variation i strukturerne og en større diversitet af karakteristisk flora på heden og en samtidig trussel fra tilgroning med vedplanter og invasive arter som f.eks. glansbladet hæg, trods en vedvarende indsats med gentagen afbrænding af hederne. Glansbladet hæg er førhen plantet som en del af alle løvtræbælterne i plantagen, og den er derfor stadig tilstede som frøkilde mange steder i plantagen.

Habitatnaturtypen våd hede er kortlagt på knap 45 ha og findes i den østlige del af Grathe Hede, hvor over 80 % af naturtypen er i høj tilstand. Derudover findes den i den nordligste del af Kompedalen, hvor den er vurderet til at være i god tilstand. De øvrige 20 % vurderes at være i ringe tilstand grundet en høj dækning af blåtop på dele af arealet og spredt tilgroning med bjergfyr.

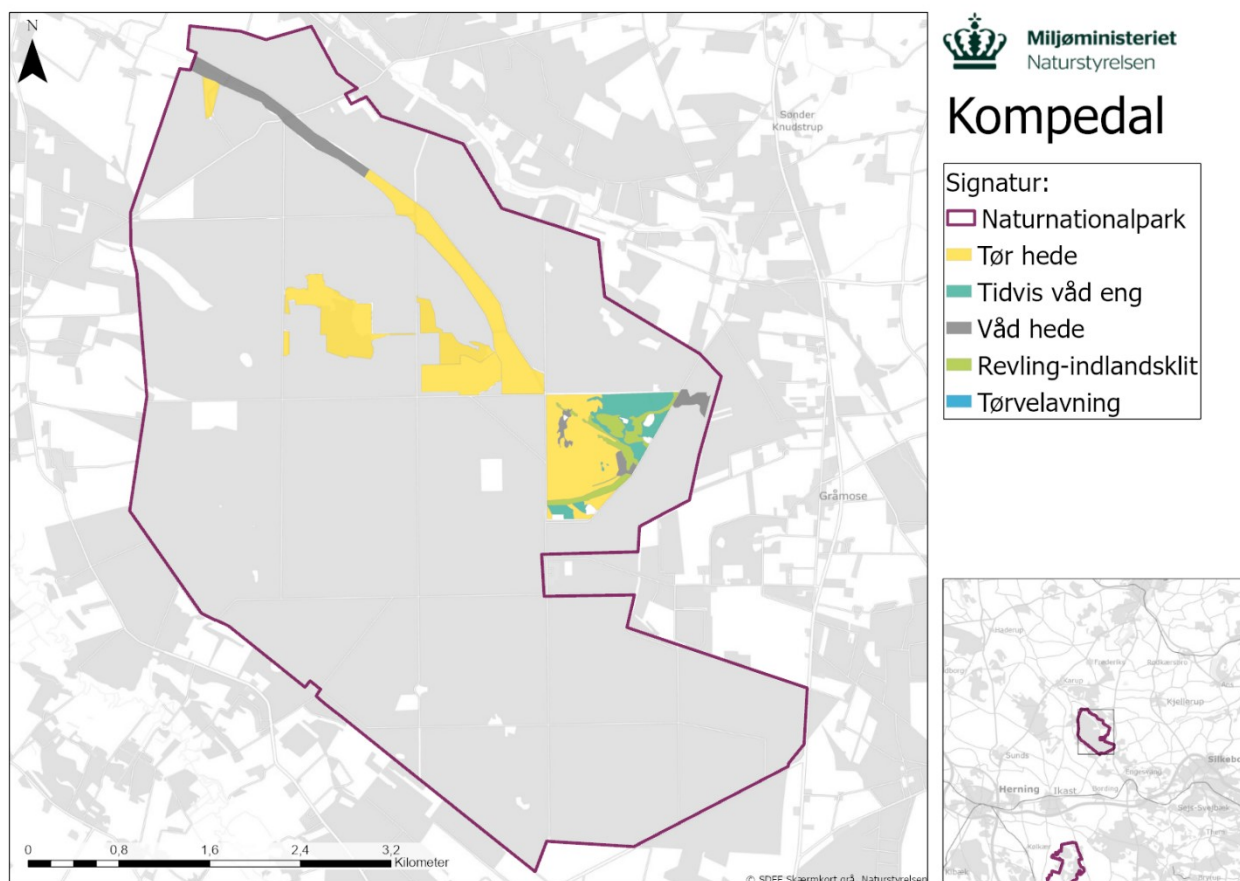
Knap 41 ha er kortlagt som naturtypen tørvelavning i den sydlige del af Kompedalen og hele arealet med forekomsten af naturtypen er vurderet i god tilstand, særligt pga. tilstedeværelse af karakteristiske arter, som hvid næbfrø, rundbladet soldug og liden ulvefod. Arealernes tilgroning er lav og den naturlige hydrologi hensigtsmæssig for naturtypen.

Naturtypen tidvis våd eng er registreret med knap 21 ha på mindre dele af Grathe Hede og vurderes at være i god tilstand, pga. begrænset tilgroning af høje græsser og vedplanter.

Revlings-indlandsklit er kortlagt på 15 ha på langstrakte dele centralt på Grathe Hede med ca. halvdelen i moderat tilstand og halvdelen i god tilstand. Strukturerne er generelt gode for naturtypen. De dele som er i moderat tilstand har primært en lav forekomst af karakteristiske arter.

Ovennævnte naturtyper og arter er omfattet af en Natura 2000-plejeplan, der giver de overordnede mål og rammer for plejen. Udkast til Natura 2000-planer 2022 – 2027 og tilhørende Strategiske Miljøvurderinger er i høring i perioden 21. februar til 20. maj 2022.

Udkast til Natura 2000-plejeplanen kan findes [her](#)

Kort 5. Udbredelsen af N2000 lysåbne naturtyper

3.2.2 §25 – naturmæssigt særlig værdifuld skov

Der er ikke kortlagt arealer med §25 – naturmæssigt særlig værdifuld skov inden for Naturnationalpark Kompedal.

3.2.3 §3-områder

I Naturnationalpark Kompedal er der registreret 274 ha beskyttet natur jvf. Naturbeskyttelseslovens §3. Naturtyper er fordelt på 231 ha hede, 42 ha mose og lidt mere end 1 ha søer. Se tabel 2 og kort 7.

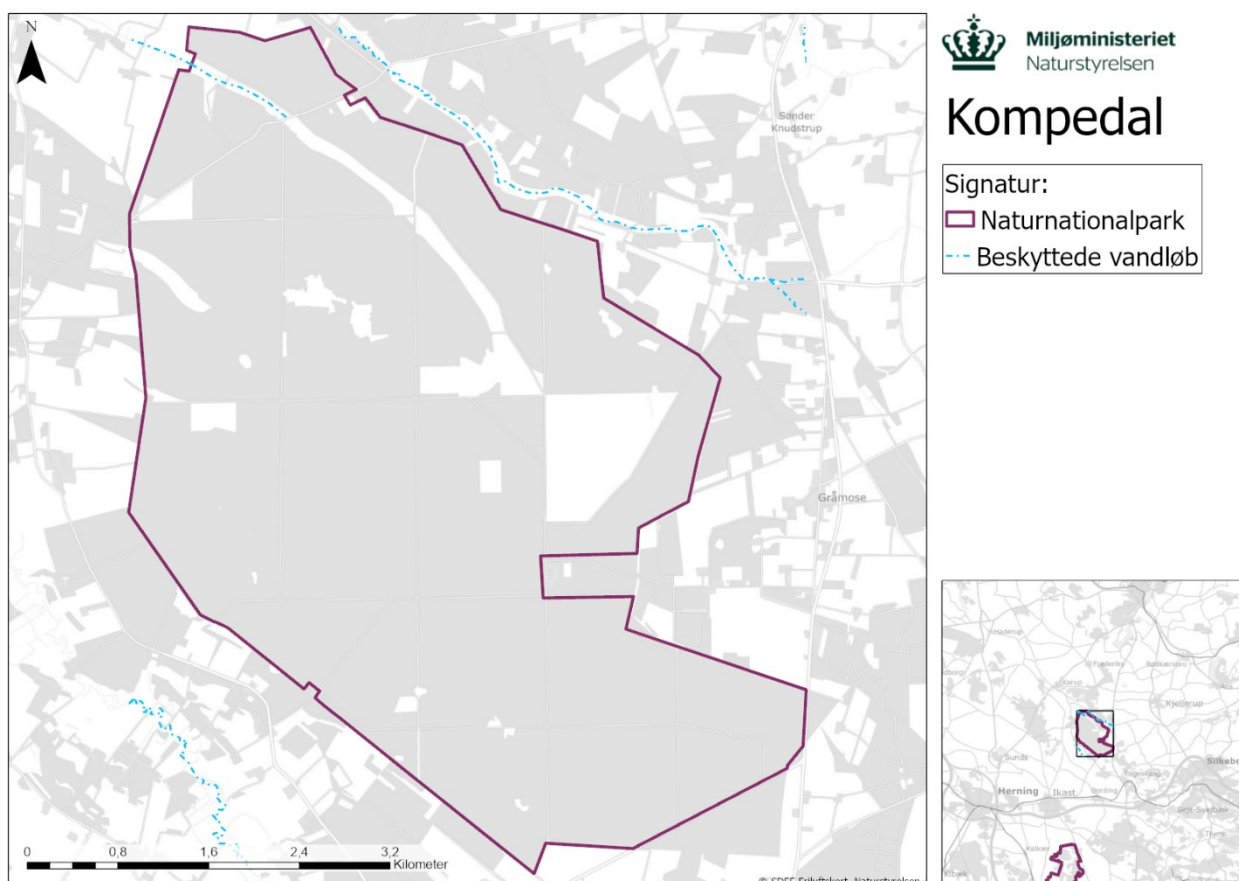
Tabel 2. Fordeling af de lysåbne §3-beskyttede naturtyper

Areal i hektar	Hede	Mose	Sø	Total
Naturnationalpark Kompedal	231	42	1	274

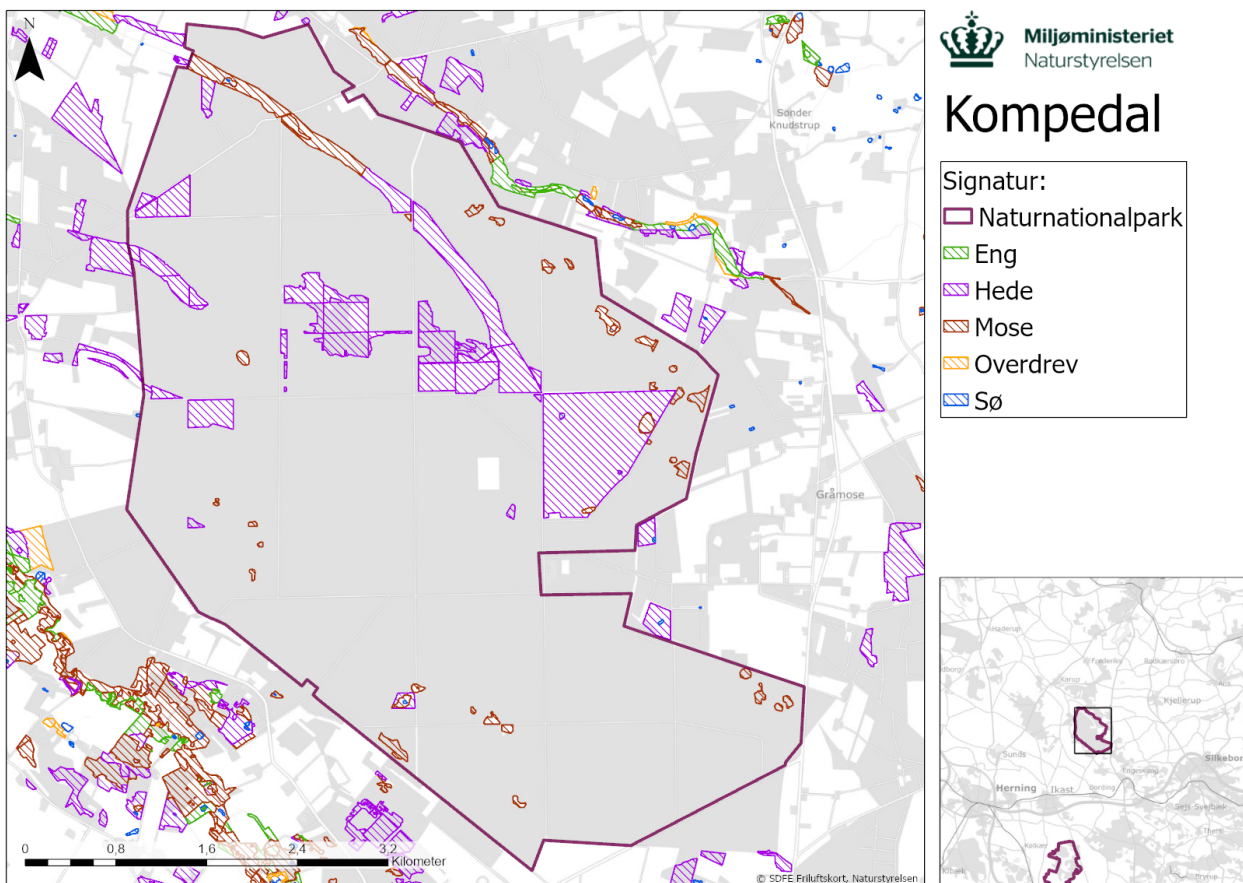
Hedearealerne er især centreret omkring Grathe Hede og Kompedalen ligesom den kortlagte habitatnaturtype tør hede. Derudover findes de øvrige lysåbne partier i projektområdets vestlige rand, som Urhanedalen, sprægningshullerne og Maskendal. Arealer kortlagt som mose findes i den nordvestlige del af Kompedalen, samt spredt ud i plantageområdet, hvor der findes mange fugtige lavninger, både lysåbne og delvist skovdækkede.

Søer er kortlagt med enkelte forekomster på Grathe Hede og i den øverste del af Kompedalen, samt i sammenhæng med flere af områdets mindre mosearealer.

Derudover indeholder området en mindre del §3 vandløb, svarende til knap 970 meter af Vallerbæk i bunden af Kompedalen, se kort 6.

Kort 6. Forekomsten af §25 skov samt beskyttede vandløb.

Kort 7. Udbredelsen af beskyttede naturtyper (§3-arealer).

3.3 Øvrige lysåbne arealer

Inden for projektområdet findes en mindre andel lysåbne arealer, som ikke er registreret som §3 eller habitatnaturtyper. Der er omkring 41 ha brandlinjer, som enkelte steder stadig udgøres af åbent sand, men som ellers i stor grad er blevet til hede siden man i slutningen af 1980'erne stoppede med at pløje brandlinjerne. Da både brandslukningsudstyr var blevet moderniseret og det heller ikke længere var tilladt for landmænd at brande marker af som førhen, og dermed ikke længere udgjorde en trussel i forhold til at starte brande plantagen. Omkring 11-12 ha af brandlinjerne som ikke er blevet til hede, har indtil for nyligt også været tilsået med vildtarter blandinger. Derudover er der i området omkring 20 ha grusveje. Af andre lysåbne arealer er der sletter og øvrige åbne arealer spredt i området, som har potentiale til at blive til ny natur. Ved Sanggildhus i områdets nordlige del, findes der i tilknytning til huset omkring 3 ha med vildtarter, som aflastningsarealer til kronvildtet i forhold til de dyrkede landbrugsarealer på naboarealerne.

3.4 Sammenhæng mellem naturelementerne

Inden for naturnationalparken findes på mindre arealer en mosaik af skovområder med spredte lysåbne områder i form af moser, mindre hedearealer og vandhuller, som danner rammen om levesteder for en række arter, knyttet til såvel skov som lysåbne arealer og fugtige naturtyper. F.eks. udgør de små hedeartier efter branden i 1970'erne kerneområdet for de ynglende natravne i området.

Ud over disse arealer er den øvrige del af Naturnationalparkområdet mere skarpt opdelt med åbne heder og tætplantede plantagepartier uden bløde overgange eller variabel vegetationsstruktur. Der ligger i den tidligere driftsplan for området, forslag til oplagte steder at skabe mere mosaikpræget landskab med en mere varieret overgang fra den lukkede skov til lysåben natur med spredte træer og buske.

Uden for projektområdets afgrænsning findes der større vandløb både nordøst for området med Haller Å og sydvest for området med Karup Å. Denne nærhed til naturtyper, der ikke er rigt til stede inden for projektområdet, bidrager til naturværdierne og potentialer for området i en større sammenhæng, da nogle arter vil benytte sig af området på tværs af naturtyperne.

3.5 Truede og sjældne arter

Tabellerne i bilag 1, data fra arter.dk samt enhedens kendskab viser, at området rummer dels en lang række arter afhængige af et landskab med overgangen fra skov og lysåben natur, hvor der opstår skovlysninger med spredte træer. Dels en række arter knyttet til områdets lysåbne tørre og våde heder samt mosearealerne, de sommerudtørrende vandhuller, og endelig er en del arter afhængige af gammel mere eller mindre lysåben nåle- eller løvskov samt dødt ved.

Nedenfor er nogle af arterne kommenteret ud fra tabellen, arter.dk, samt enhedens lokalkendskab.

Globalt truede arter

Der er ingen arter registreret i Kompedal som er vurderet truet på globalt plan.

Arter på Habitatdirektivets Bilag II, IV eller V, samt fugle på Fuglebeskyttelsesdirektivets Bilag I.

I Kompedal findes en stabil mindre bestand af ynglende natravne i lysninger opstået efter brand i plantagen. Lysninger med enkeltstående træer, hvor heden har indfundet sig og siden da er blevet holdt mere eller mindre åben for at bevare levestedet. Sortspætten yngler ligeledes i området og er især knyttet til de gamle træer af både løv og nål, hvori den laver redetræer, samt afhængig af tilstedeværelsen af stående døde træer og liggende dødt ved, til fødesøgning.

Perleuglen har tidligere ynglet i plantagen. Denne art jager kun inde i skoven og ynder at benytte sortspættens gamle redetræer som ynglested. Der er ligeledes opsat redekasser i området for at give den bedst mulige ynglechancer, men arten har ikke en stabil bestand i området.

Mosaiklandskabet med åbne heder, enkeltstående træer og spredte tornede buske huser både Rødrygget tornskade og hedelærke.

Grøn kølleguldsmed er registreret i den nordvestlige ende af Kompedalen langs Vallerbæk. Arten er en af 3 fredede arter af guldsmede i Danmark og afhængig af rene kølige vandløb. Der forekommer en fast bestand i Karup Å, og den bruger muligvis denne sidegren som fouragerings- og muligt spredningsområde.

Strandtudsens yngler i de lavvandede søer i den nordvestlige del af Kompedal, hvor der er kortlagt habitatnaturtypen tørvelavning. Arten er vurderet kritisk truet på rødlisten 2019 og er afhængig af lysåbne vandhuller med bredder uden tilgroning, og med stor lysindstråling. Derudover ynder den blottet sand som fouragerings- og rasteområde og gavn timer derfor af store dyr der træder hul i vegetation og græsser vandhullernes bredder. De øvrige padder, som er registreret i Kompedal, er spidssnudet- og butsnudet frø samt stor vandsalamander. Disse kræver alle lysåbne vandhuller og gode fouragerings og overvintringsområder.

Liden ulvefod, er registreret i de lidt mere fugtige dele af hedearealerne.

Ud over arterne i tabel 1 i bilag 1, er der i forbindelse med kortlægningen af habitatnatur i de lysåbne dele af Kompedal fundet en lang række arter af tørvemos, som alle er på Habitatdirektivets bilag V. Her kan nævnes tæt tørvemos, fedtet tørvemos, pjusket tørvemos, brodspids-tørvemos, sod-tørvemos samt den ene underart af rød tørvemos kaldet *divinum*. Bladmossen almindelig hvidmos, er også bilag V art og findes i området. Fælles for de registrerede mosser er, at de er følsomme over for næringsstofforurening i form af kvælstofnedfald fra luften og kræver naturarealer med en lang kontinuitet og naturlig hydrologi.

Arter der er truet ifølge den danske rødliste 2019 og 2010 og som ikke er nævnt i ovenstående kategorier

Af de rødlistede arter forekommer der flere sjældne dagsommerfugle, som er tilknyttet områdets mosearealer, herunder mose-perlemorsommerfugl og moserandøje. Der ud over er der registreret flere dagsommerfugle, som er knyttet til næringsfattige lysåbne naturtyper, og hvis levesteder over hele landet er truet af tilgroning. Mange af arterne er kun registreret for år tilbage, men mose-perlemorsommerfugl er senest registreret i 2020 i den nordvestlige del af projektområdet i de lysåbne arealer i Kompedal.

Den sjældne bille Azurbille, er senest registreret i 2007 i Kompedal Plantage. Artens larver lever oftest på skovfyr, gerne på nyligt døde stående træer. Den voksne bille finder man under barken på døde træer hele året rundt. Det vides ikke, om arten stadig er tilstede i området.

En del rødlistede fugle er registreret i området, herunder spætteearterne grønsplette og vendehals. Disse er begge tilknyttet mosaiklandskaber med gode redetræer og mulighed for at finde deres føde i form af myrer. Derudover ses mosehornuglen som vintergæst på Grathe Hede, og ligeledes hjejle bruger området som rasteområde ved træk.

Tinksmeden yngler primært ved hedemoser uden høj vegetation og småsøer og kær i hedeområder. Den har tidligere ynglet i Midtjylland og bruger af og til Grathe Hede som rasteområde.

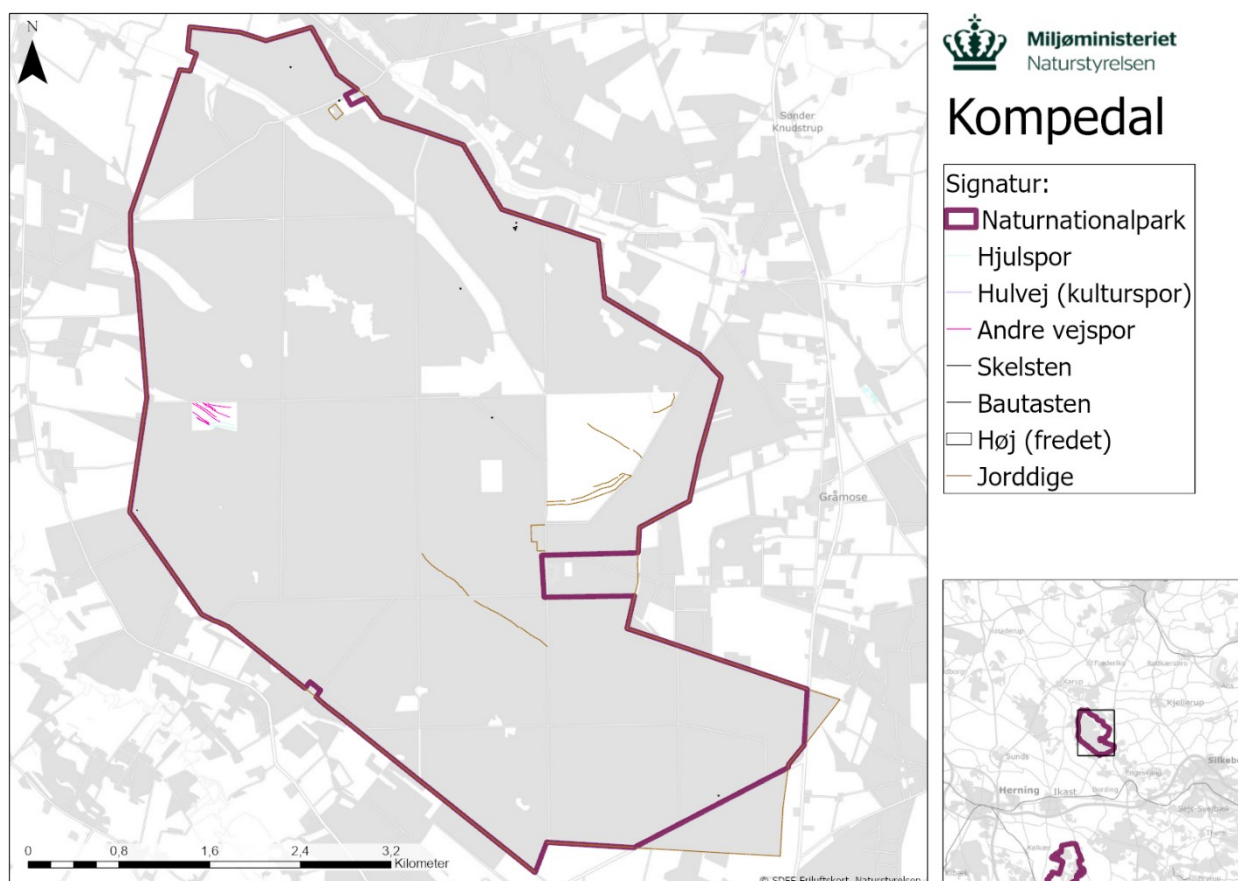
En lang række svampe er tilknyttet den næringsfattige skovbund med gamle nåletræer. Der er ligeledes registreret flere laver, hvor de alle har det til fælles, at de kræver ren luft og et lysåbnet næringsfattigt miljø.

Ud over registreringerne af de rødlistede truede arter er der gamle data med registreringer af arterne urfugl, mudderklire og nøddekrige, som er kendt som forekommende i området, men nu har rødlistestatus regionalt uddød.

Artlister ses i bilag 1, tabel 1-2

4. Kulturmiljø

Der er i plantagen registreret ni gravhøje, en helleristningssten med skåltegn, sandflugtsdiger på Grathe Hede samt jord- og stendiger i og omkring plantagen. I ældre tid var der på Silkeborgegnen mindre jordbrug som bestod af skov og agerjord - de såkaldte skovlovringsbrug. Personerne, som havde disse brug, kaldtes skovlovringer og drog rundt til alle egne i Jylland og solgte deres træprodukter. Det er formodentligt spor efter denne trafik, der kan ses som gamle hjulspor gående i VNV-ØSØ-lig retning hen over heden. Den regionale hærvejsrute går gennem skoven, som et minde om plantagens placering på en af datidens vigtige forbindelsesveje op gennem Jylland.

Figur 8. Beskyttede kulturhistoriske spor

Kompedal Plantage har også sat sine tydelige spor i den danske historie i såvel historisk som i nyere tid. Det var ved Grathe Hede, at Kong Valdemar, og de jyder der flokkedes om ham, slog Kong Svends skånske-sjællandske hær i 1157 og gjorde Kong Valdemar den Store til enekonge over Danmark. Den anden historiske begivenhed, der har sat sine fysiske spor konkret i plantagen, er 2. verdenskrig. Den tyske værnemagt brugte plantagen som øvelsesterræn, og det var bl.a. efterladt ammunition, der forårsagede den store skovbrand i sommeren 1947. Der er desuden spor efter løbegrave. Senest har Slots- og Kulturstyrelsen i samarbejde med Forsvarsministeriet, lokale museer med flere udpeget Kompedallejren som en af 25 koldkrigsfortællinger, der skal repræsentere historien om militærnægterne og fredsbevægelsen under den kolde krig. Udpegningen medfører ikke nogen juridiske bindinger. Det vil i første omgang medføre, at Slots- og Kulturstyrelsen inddrager lejren i sin koldkrigsformidling og på den måde øger stedets synlighed for offentligheden.

Plantagens strukturelle anlæg er i sig selv et kulturminde fra tiden, hvor hederne blev tilplantet. Strukturelt fremstår plantagen i dag, som da den blev anlagt, som et gennemført plantageanlæg, der er nøje udmålt og opdelt i et meget systematisk sporsystem, som var datidens tilgang i skovbruget.

5. Friluftsliv

Da plantagen ligger langt fra større byer (Silkeborg ca. 25 km, Viborg ca. 30 km og Herning ca. 35 km), er antallet af besøgende i dag relativt lavt, og det er Naturstyrelsens vurdering, at de fleste daglige besøgende er naboer, lejrskolebrugere/skolebørn eller besøgende fra de nærliggende mindre byer.

Den rekreative benyttelse af plantagen er mest intensiv omkring Kompedallejren, Grathe Hede, Kompedalen og natravneområdet. I resten af plantagen kan man endnu opleve at være alene i skoven.

Naturstyrelsen har i juni 2020 opsat en persontæller på en sti i den sydlige ende af Grathe Hede, som giver et lille indblik i publikumsmængden i denne del af plantagen. Tælleren har registreret i alt 2.267 forbipasserende på heden fra juni 2021 til og med april 2022. Registreringerne er nogenlunde jævnt fordelt over månederne – dog med flest målinger fra juli 2021 (456 tællinger) og færrest i november 2021 (54 tællinger). Det er et relativt lavt besøgstal. Til sammenligning er der ved Naturcenter Harrild Hede i Naturnationalpark Nørlund Plantage og Harrild Hede opsat to persontællere, der har registreret henholdsvis 10.638 forbipasserende fra maj 2020 til og med april 2022 og 19.993 forbipasserende fra 10. juli 2019 til og med april 2022.

Det er særligt ryttere, som benytter plantagen – både til daglige rideture, men også til større landsdækkende arrangementer som eksempelvis et tilbagevendende ridestævne hvert andet år i juli. Der afholdes desuden årlige arrangementer med slædehundekørsel.

Vandreture og bær- og svampesankning er andre yndede aktiviteter i området. Der findes to afmærkede vandreruter i plantagen, som begge er cirka fem kilometer lange. Hærvejsruten for vandrere går desuden gennem plantagens østlige del. Fra to udsigtstårne i plantagen er der gode muligheder for at nyde udsigten over blandt andet Grathe Hede, og man kan få en fornemmelse for plantagens systematiske opbygning med snorlige grusveje vinkelret på hinanden samt hele plantagens blokstruktur. Herfra er der også mulighed for at iagttage krondyr, rådyr, traner m.m.

Hvert år, den sidste weekend i august, afholdes en særlig tyttebær-weekend, hvor Naturstyrelsen ekstraordinært åbner for bilkørsel, så offentligheden må køre igennem plantagen og samle bær. Derudover er natravnene i højsommeren og krondyrene i brunstperioden to af områdets helt store attraktioner, som tiltrækker folk til at besøge plantagen. Oversigt over godkendte aktiviteter i årene 2012 - 2021 fremgår af tabel 3.

Kompedallejren, som ligger uden for afgrænsningen til naturnationalparken ved den østlige indgang, fungerer i dag som lejrskole og drives af Foreningen Kompedal. Kompedallejren blev anlagt i 1932 som militærnægterlejr, fra 1943 overtaget af den tyske besættelsesmagt, 1945-47 interneringslejr for tyske flygtninge, fra begyndelsen af 1950'erne atter militærnægterlejr og 1978-2000 skovskole.

Foreningen Kompedal er en forening af frivillige, som med tilskud fra Silkeborg Kommune udlejer stedet til foreninger og skoler til forskellige arrangementer, f.eks. lejrskole, ridestævner, foreningstræf mv.

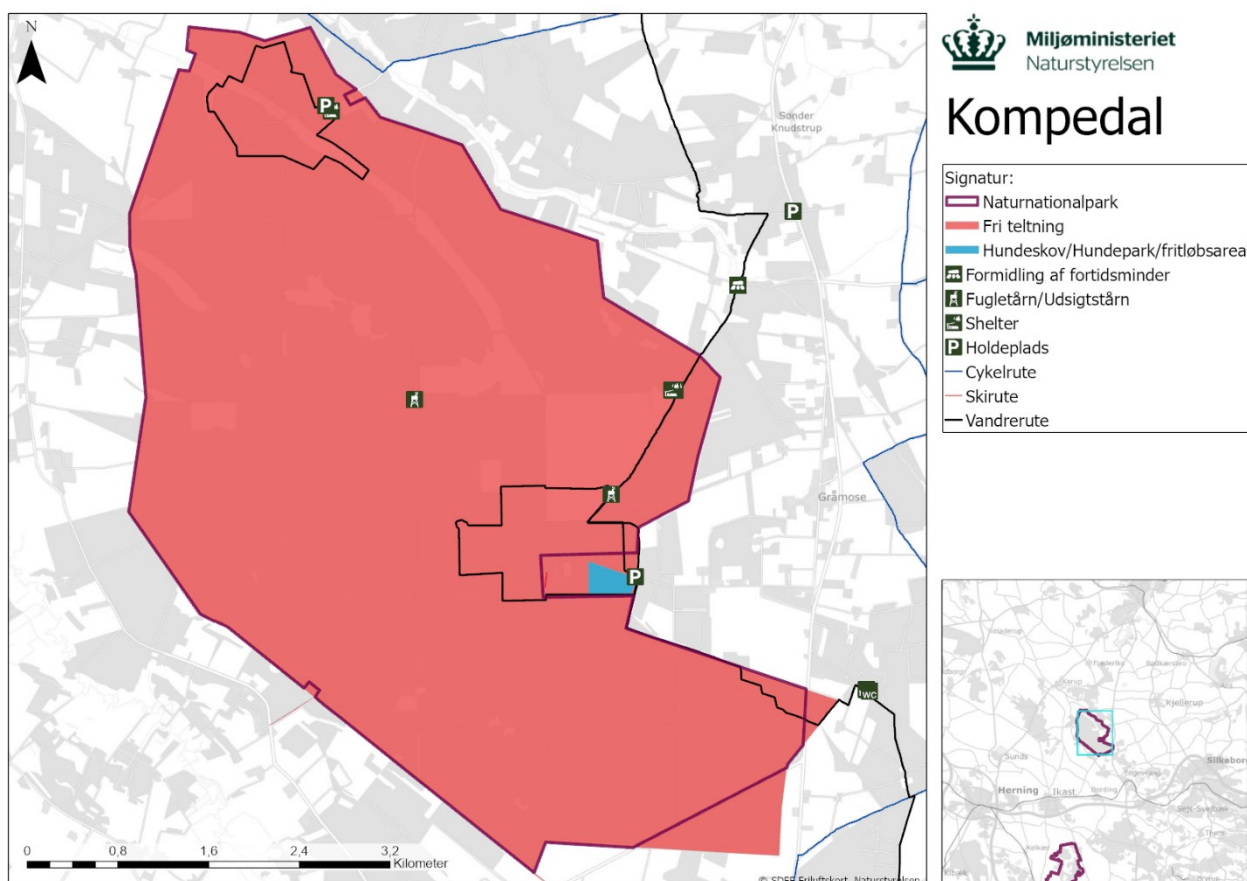
Foreningen Kompedal oplyser, at de har haft bookinger af 61 døgn fordelt på 30 foreninger i 2021, 49 døgn fordelt på 23 foreninger i 2020, 86 døgn fordelt på 37 foreninger i 2019 og 100 døgn fordelt på 46 foreninger i 2018. Den kommunale Dybkær Specialskole har desuden en lejeaftale med foreningen, og benytter annexet og andre faciliteter i området til undervisning af elever med særlige behov. Med udgangspunkt fra Kompedallejren, og den tilhørende parkeringsplads, kommer der en del besøgende, både lejrskolebrugere, skolebørn og almindelige skovgæster i plantagen.

Øst for Kompedallejren er en indhegnet hundeskov med adgang for offentligheden, hvor hunde må løbe frit. Hunde skal føres i snor alle andre steder i plantagen.

Det er tilladt at overnatte i telt i hele plantagen jævnfør Naturstyrelsens regler for Fri teltning på statens arealer. I plantagens nordvestlige hjørne ved Urhanevej og ved Grathe Hedes nordøstlige hjørne findes desuden primitive overnatningspladser med nye shelters fra 2020 med multelokum, grillplads og mulighed for at tænde bål.

Jagten i plantagen har i de senere år været afviklet som to betalingsjagter med hver ca. 50 betalende gæster. Bestandsreguleringen af krondyr har således været afviklet på 2 x 3 timer, hvorefter dyr og publikum har haft fred for jagt. Skoven har ikke været lukket i forbindelse med dagjagterne.

De eksisterende friluftsfaciliteter ses af kort 9.

Kort 9. Friluftsfaciliteter og ruter i naturnationalparken.

Tabel 3. Godkendte rekreative aktiviteter i perioden 2012 til 2021.

Kompedal Plantage	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	I alt
Dagorienteringsløb	1	5	8	8	10	5	5	9	10	5	66
Hundetræning		3						9	70	95	177
Kørsel med vogn (hund/hest)		1	1	1	1	1	3		1		9
Motionsløb		1	6	2	2	2	3	2	2	1	21
MTB/cykling (ikke konkurrence)				2	1		1	2		3	9
MTB/cykling (konkurrence)						1				2	3
Natorienteringsløb				1						1	2
Ridning		6	6	15	14	7	11	3	3	2	67
Skovtur			1	1			1	1			4
Øvrige	1	6	5	5	3	5	2	2	2		31
March									2		2
I alt	2	22	27	35	31	21	26	28	90	109	391

6. Øvrige plan- og beskyttelsesmæssige forhold

6.1 Regionale udviklingsplaner og kommuneplaner

Kompedal Plantage er beliggende i Silkeborg Kommune i Region Midtjylland. Nedenfor oplystes de kommunale udpegninger og planer, der findes indenfor naturnationalparken jf. Silkeborgs Kommuneplan 2020 - 2032.

Størstedelen området er udpeget som stilleområde med undtagelse af arealerne længst mod øst. For sådanne områder står der i kommuneplanen, at der som udgangspunkt ikke må etableres nye aktiviteter, der medfører at støjen i stilleområderne øges væsentligt.

Hærvejen er registreret som en langtursti i kommuneplanen. Det fremgår af kommuneplanen, at der ikke må planlægges for byggeri eller anlæg, som hindrer etablering og vedligeholdelse af de rekreative langturstier. Endvidere skal rekreative stiforbindelser som lokale gang-, cykel- og ridestier etableres på en sådan måde, at de sikrer god adgang til skov og natur, og/eller sådan at de kan indgå i en sammenhæng med tilstødende lokale stisystemer og herigennem med langturstinettet.

De åbne arealer Kompedalen og Grathe Hede er udpeget til "Særligt værdifulde landskaber". Områder udpeget til "Særligt værdifulde landskaber" skal som udgangspunkt friholdes fra byggeri og anlæg. Landskabelige værdier skal tillægges særlig stor vægt ved ansøgninger om - og planlægning for - bebyggelse og anlæg, samt ændret arealanvendelse.

Arealerne langs Kompedalen og Grathe Hede er udpeget til "Mulige naturområder". I disse områder skal levesteder for vilde dyr og planter normalt bevares og om muligt forbedres.

Kompedalen er i sammenhæng med Grathe Hede udpeget som økologiske forbindelser, hvor natursammenhænge bevarer, og forbedres, hvor det er muligt.

Den nordøstlige del af Kompedalen er udpeget til "Lavbundsområder".

6.2 Fredninger og vildtreservater

Der er ingen fredninger m.v. i plantagen.

6.3 Drikkevandsinteresser

Området øst for Grathe Hede og det sydøstlige hjørne af plantagen er udpeget som område med særlige drikkevandsinteresser, det resterende areal ligger i område med almindelige drikkevandinteresser.

6.4 Råstofplaner

Kompedal er ikke udlagt som råstofområde.

6.5 Naturskogsstrategien

Der er ikke udlagt arealer i medfør af naturskogsstrategien.

6.6 Andre udpegninger eller planer

Slots- og Kulturstyrelsen har i 2013 udpeget Kompedallejren som såkaldt koldkrigsmonument.

Området er omfattet af Vandområdeplan for Vandområdedistrikt 1, Jylland og Fyn, og dækker planperioden 2015 –2021. Den indeholder oplysninger om påvirkningerne af vandområderne, beskrivelse af overvågningen af vandområderne, vurderinger af tilstanden i vandområderne, de miljømål, der gælder for det enkelte område, samt et resumé af de indsatser, der gennemføres med henblik på at opfylde de fastlagte mål.

6.7 Anvendelse til forskning og uddannelse

Der er en række frøavlsbevoksninger og en række forskningsinstitutioner har forsøgsarealer i plantagen. Der er primært tale om proveniens og frøavlsforsøg samt et enkelt fællesnordisk stiklingeforsøg og et klonforsøg med rødgran.

7. Bilag 1 Artstabeller, jf. beskrivelse i afsnit 3.5

I de følgende artstabeller er data knyttet til et PhD studie fra 2018 som anvender data fra 1991-2015 og er baseret på Rødliste 2010 og global rødliste 2016. Bemærk at listerne derfor kan indeholde arter, der ikke længere vurderes som truet ift. Rødliste 2019, og at der omvendt kan mangle arter, der har ændret status til truet jf. Rødliste 2019, samt arter der først er registreret efter 2015 i områderne*.

Tabel 1. Liste med områdets* arter på habitatdirektivets bilag 2, 4 eller 5, samt fugle på fuglebeskyttelsesdirektivets bilag 1.

Artens navn	Artsgruppe	Økologiske behov	Antal statsskove med arten
Almindelig ulvefod	Karplanter	Lysåben næringsfattig råjord	67
Grøn kølleguldsmed	Guldsmed	Rent vand i strømrig å og bæk	14
Guldblomme	Karplanter	Lysåbent, næringsfattigt	45
Hedelærke	Fugle	Insektrig tør lysning m. spredte træer	105
Hede-rendyrlav	Lav	Ren fugtig luft	65
Natravn	Fugle	Insektrig tør lysning m. spredte træer	87
Perleugle	Fugle	Gl nåleskov m. redekasser / huller	20
Rendyrlav, ubestemt art	Lav	(tom)	(tom)
Rødrygget tornskade	Fugle	Insektrig lysning m. kvas / buske	201
Skovmår	Pattedyr	Roligt ynglested, fx hult træ	60
Sortspætte	Fugle	Dødt ved og gl. bøg, fyr, gran, asp mv.	113
Spidssnudet frø	Padder	Lavt klart ynglevand fri for fisk	179
Stor vandsalamander	Padder	Rent klart ynglevand fri for fisk	142

Tabel 2. Liste med områdets* dansk truede arter, som ikke også er globalt eller EU-truede. Bemærk at listen er baseret på Rødliste 2010.

Artens navn	Artsgruppe	Økologiske behov	Antal statsskove med arten
Antrodia malicola (en art svamp)	Svampe	Dødt ved i gl løvskov	5
Argusblåfugl	Dagsommerfugle	Lysåbent, næringsfattigt, lyng	75
Azurbille	Biller	Gl nåleskov med dødt ved	6
Blålig korkpigsvamp	Svampe	Næringsfattig skovbund, især gl nål	9
Bæltet korkpigsvamp	Svampe	Næringsfattig skovbund, især gl nål.	24

Hare	Pattedyr	Mix af div biotoper nær hinanden	321
Kliddet bægerlav	Lav	Ren fugtig luft	38
Klitperlemorsommerfugl	Dagsommerfugle	Lysåbent, næringsfattigt	65
Kokosbrun mælkehat	Svampe	Kalkrig / lerbund	6
Lakrød bægerlav	Lav	Ren fugtig luft	50
Mariehøneedderkop	Edderkop	Lysåbent, næringsfattigt	18
Markperlemorsommerfugl	Dagsommerfugle	Lysåbent, næringsfattigt	72
Moseperlemorsommerfugl	Dagsommerfugle	Højmose	34
Moserandøje	Dagsommerfugle	Højmose	46
Okkergul pletvinge	Dagsommerfugle	Lysåbent, næringsfattigt	129
Rød bægerlav	Lav	Lysåbent, næringsfattigt	14
Safrankødet slørhat	Svampe	Næringsfattig nåleskov	8
Skovperlemorsommerfugl	Dagsommerfugle	Blomsterrigt eng-skov-mix med violer	46
Spids bægerlav	Lav	Lysåbent, næringsfattigt	24
Spættet bredpande	Dagsommerfugle	Lysåbent, næringsfattigt	85
Spættet bægerlav	Lav	Lysåbent, næringsfattigt	28
Vellugtende læderpigsvamp	Svampe	Næringsfattig skovbund, især gl nål	31
Vendehals	Fugle	Myrer på åbne steder, redehuller	59
Violetbrun duftpigsvamp	Svampe	Næringsfattig nåleskov	9

*I fjerde kolonne skal antal statsskove med arten forstås som, hvor mange af Naturstyrelsens 976 delarealer (både skov og lysåbne) arten er kendt fra i perioden 1991-2015. Da der er en usikkerhed forbundet med præcision i artsdata, er det ikke muligt at stedfæste og henhøre alle arter præcist til de udpegede arealer. Listen indeholder derfor arter, der er fundet på Naturstyrelsens arealer i området såvel udenfor som inden for udpegningen.

Tabel 3. Arter som tidligere har været registreret i Kompedal, men som ikke længere forekommer og som har rødlistestatus RE=regionalt uddød.

Taxon dansk navn	Rødlisten 2019	Rødlisten 2010	Seneste registrering
Urfugl	RE	NE	1959 (DOF)
Mudderklire	RE	NE	2017 (DOF)
Nøddekrige	RE	RE	1968 (DOF)